

A MAGYAR ÁNZIX

Magánfilm részvényből 1976-ban

Az ötlet

Valamikor a hetvenes évek közepén olvastam egy francia filmrendezőről, aki filmet szeretett volna készíteni, ám nem volt hozzá pénze. Ráadásul olyan volt a forgatókönyv, hogy arra nem adott pénzt egyetlen befektető sem. Erre azt találta ki a francia filmrendező, hogy barátai segítségével előre eladta a mozijegyeket és az így befolyt pénzből forgatta le a filmet.

Nagyon tetszett az ötlet, ami nem is mondható igazán újnak. Több magyar író és költő is rászorult már arra, hogy kötetük nyomdaköltségére úgy szerez-zék meg a pénzt, hogy előfizetőket gyűjtsenek a műre. Hirtelen két kedvencet is említenék: József Attilát és Krúdy Gyulát.

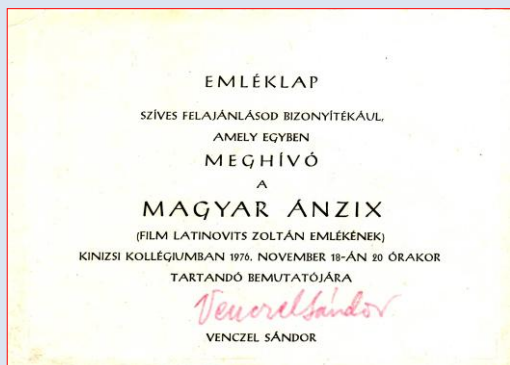

Így aztán, amikor Latinovits halála után elhatároztam, hogy készítek egy filmet emlékére, azonnal ez a megoldás jutott eszembe. 1976 őszén 22 éves voltam, a Közgázon egyetemista, így semmi sem tűnt lehetetlennek. Leültem megbeszélni barátaimmal az ötletet, mindenki benne volt, így aztán Papp József (Ságál - fotó 3. oldalon), Páncsity János (Mirkó - lásd velem), Zimányi Zoltán (Zizó - fotó 2. oldalon) és én lettem a stáb tagja.

A filmből **a címet tudtam legelőször**. Akkoriban mutatták be Bódy Amerikai Anzix című filmjét, amely nagyon elnyerte tetszésünket. Akkor határoztam el, hogy egyszer készítek egy filmet Magyar Anzix címmel. Fontos hogy nem anzix, hanem ánzix!

Az első lépések

Legelső feladat volt, hogy belépőket nyomtassak a vetítésre. Megterveztem a meghívót, amely egyben a pénz befizetését is nyugtázta. Ha jól emlékszem **500 példányt nyomtattam** a Bartók Béla úti nyomda közönségszolgálatnál. Minden pénzemet erre költöttem, több száz forintba került. A „részvényeknek” nem volt meghatározott ára, ha jól emlékszem 10 forintban húztuk meg a minimál árat. Tízesével szétszítottam barátaim között, akik néhány nap alatt el is adták mindet! A legtöbbet, **100 forintot Sebők János** adta, aki ma a magyar rock irodalom legnagyobb alakja. Újra és újra köszönet érte!

Ötezer forint felett jött összes, arra biztosan emlékszem: ebből vásároltuk a filmet, fizettük az előhívást, a taxiköltségeket, és finanszíroztuk a plakátot. Legyünk őszinték: maradt még pénz néhány üveg vodkára is.

A forgatás

A filmet 1976 őszén zömében az egyetemistáknak kötelező **mezőgazdasági munka hetében forgattuk**. Valahogyan meggyőztem az egyetem KISZ Bizottságának kultúrosát, hogy nekünk most kell leforgatnunk a filmet. Talán úgy, hogy emlékezett a Kolesfilmre, ami az előző tanévben nagy sikert aratott a Kinizsi Kollégiumi vetítéseken. (A Kolesfilmet Tóth Feri koles- és évfolyamtársunk vitte vetíteni 35 évvel ezelőtt a Műszaki Egyetemre. Reméljük, megvannak még mindketten!)

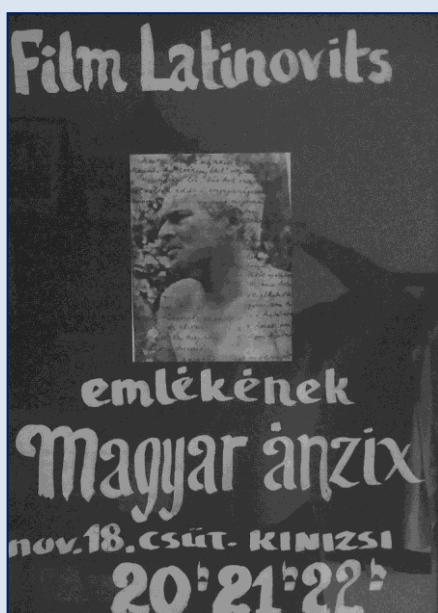
A legverejtékeesebb jelenetet a kolesz kazánházába forgattuk. **Zimányi ötlete volt**, hogy Magyarország térképén mászkáljon egy légy. Nagy nehezen sikerült összeszedni néhány legyet, akik azonban nem bírták sokáig, mert a felvételhez több száz wattos lámpák alatt gyorsan megpörkölődtek.

A film zárójelenetére **Máté Gábort kértem fel**, aki korábban a Közgáz Színjátszó Kör rendezője volt, de akkor már a színművészeti főiskola hallgatója volt. Örömmel játszotta el a bolondot, akinek kimerevített alakja alatt mondja Latinovits a Csák Máté földjén című verset: „Nyakatokon vad úri tatárok, mégis büszke a ti fejetek, frissek a vérben, nagyok a hitben...” Ha jól tudom ez volt Gábor első filmszerepe.

A film **hangja három tételből állt**: az első tétel „keringők fúvószenekarra”. A rádióban hallottam először és megkértem Jancsó Kornélt vagy Irmát, (Szentirmay) akik akkor a rádióban dolgoztak, hogy lopják ki nekem. (Jancsó és Irma a legendás Neoprimitív pótolhatatlan tagjai voltak.) Így is történt. A második tétel: dobszóló. Akkori barátnőm öccse dobolt a filmre kb. 20 percen át. Olyan jól sikerült, hogy már az első felvétel az utolsó felvétel lett. A harmadik tétel az Ady vers, a film zárójelenete alatt szólt.

Bemutató

A filmet **csak plakátokkal reklámoztuk**: az egyetemen minden szintre került legalább két-két plakát, és valamennyi kollégiumba 1-1. A vetítés előtt egy-két nappal tettük csak ki: egyrészt nem akartunk nagy felhajtást, másrészt már megvolt a közönségünk.

A film bemutatóját még a részvények nyomásakor **1976. november 18-ra**, csütörtökre tűztük ki. Egy előadást terveztünk, ám az „eladott részvények” számát figyelembe véve 3 előadást is meghirdettünk: este 8, 9 és 10 órára.

A film hangosítását a legprofibbra, **Böszmére bíztuk**, aki akkor az egyetem hallgatója és legjobb dj-je volt. Mivel normál 8-as filmről volt szó, hangsáv nélkül, ezért orsós magnóról ment a zene. Ennek igazán profi hangosítását végezte Gergő. Ráadásul dj lámpái segítségével – a bevezető zenéhez - egy nagy piros-fehér zöld fényvarázst is produkált a kettős vászonra.

Böszme (Böszörményi Gergely) ma zenei menedzser, zenei kiadó, fesztiválok kitalálója és szervezője.

Nem volt egyszerű a vetítés: két vetítő kellett hozzá. A jobb oldali vásznon **egy végtelenített film ment, rajta a piros dízelmozdonnyal**, a legyintő öregasszonnyal, a síró gyerekekkel. A bal oldali vásznon pedig a „fő film”. A két film egyes jelenetei - minden vetítésen másképp és másképp - erősítették, módosították, kihangsúlyozták egymás jelentését. Mivel a zenét sem lehetett időzíteni, ezért valóban minden vetítés egyedi és megismételhetetlen volt.

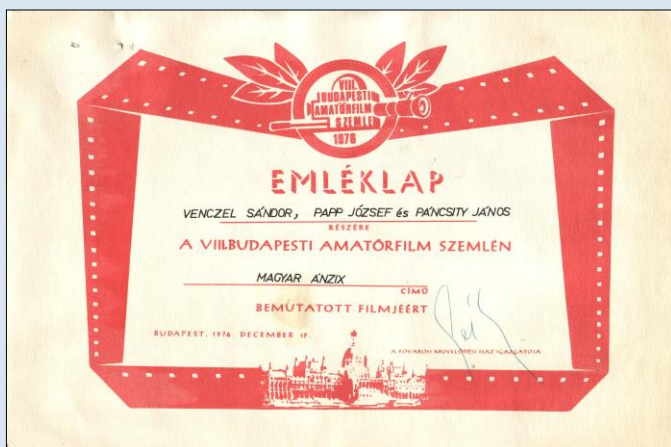
November 18-án este fél nyolckor már óriási tömeg zsúfolódott össze a Kinizsi Kollégium Klubja előtt. Először a részvény-meghívóval rendelkezőket engedték be, de hamar kiderült, hogy még egy előadást kell tartanunk, mert sokan jöttek jegy nélkül is. Pénzt senkitől sem fogadtunk el. A nagy tömeg fő okának azt sejtettük, hogy sokan balhéra készültek, és nem akartak kimaradni belőle.

A film óriási sikert aratott mind a négy vetítésen. A 4. vetítés után – szokás szerint - beszélgetés az alkotókkal. Egy ballonkabátos ismeretlen **férfi furcsa kérdéseket tett fel** – de Marschall egy professzionista kritikus modorában megvédte a filmet. (Marschall Miklós akkor elsősorban filmkritikákat írt a Közgazdászba, ma a Transparency International európai és közép-ázsiai igazgatója Berlinben.) Nagyon erős hangulatban ért véget a beszélgetés – mindenki érezte, hogy a film valami nagyon fontosat és igazat mondott el a valóságról, de erről nem nagyon lehetett beszélni.

Utóélet

Másnap többektől azt hallottam, hogy a magyar zászlót mostunk a filmen, hogy kirúgtak az egyetemről és így tovább. A hivatalos egyetemi vezetés úgy viselkedett, mintha nem történt volna semmi. De hát történt valami? A következő napokban sokan állítottak meg az egyetemen, a kolesban és az utcán bennünket és gratuláltak. Nagy érzés volt! (Ha jól emlékszem a Közgazdászban is megjelent egy cikk a filmről, de lehet csak egy interjú velem. Ki kéne nyomozni!)

A filmet beneveztük a **Budapesti Amatőrfilm Szemlére**. A Budapesti Művelődési Ház körtermében jól fogadta a közönség, így izgatottan - ám tettetett közönnyel - vártuk a zsűri értékelését. Bán Róbert filmrendezőre és Bernáth Lászlóra az Esti Hírlap újságírójára emlékszem a bírálók közül, akik természetesen jól lehúzták a filmet, mondván meghamisítjuk a valóságot, és mártíriumnak állítjuk be Latinovits halálát. Persze mi ezzel nem

értettünk egyet, így nagy vita keveredett. Az értékelés után Bernáth odajött hozzánk és magyarázkodni kezdett, hogy miért nem nyert a film. Megkért bennünket, hogy hívjuk majd fel és leülünk beszélgetni. Persze túl büszkék voltunk ahhoz, hogy jelentkezünk nála valaha is.

A film bemutatójának 2. vagy 3. évfordulóján újra levetítettük a filmet a Kinizsi Kollégiumban, amerre Fenyvesi Tóth Árpád független képzőművész barátom meghívta **Csáji Attilát** is. Csájinak láthatóan tetszett a film, de csak annyit jegyzett meg róla, hogy felépítésében, képkezelésében rokon Áрпи avantgard képregényeinek világával. Utána meghívott bennünket sörözni egy közeli pincébe.

A filmet eredeti formájában **nem vetítettük többet**. Két vetítő kellett hozzá, külön magnó, két vászon, két ember stb. Mirkó barátom - többi filmmel együtt - átvette DVD-re, így ha hang és mellékfilm nélkül, de ma is látható ifjúságunk legszebb alkotása.

Budapest, 2012. december 7.

Lejegyezte:

dr. Venczel Sándor
+36-20-953-9352
sukoro@gmail.com